C/2024/6018

23.10.2024

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus

Hooldajad

(omaalgatuslik arvamus)

(C/2024/6018)

Raportöör: **Pietro Vittorio BARBIERI**

Nõustaja	Carlo GIACOBINI (raportööri nõustaja)
Täiskogu otsus	24.1.2023
Õiguslik alus	kodukorra artikli 52 lõige 2
Vastutav sektsioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	25.6.2024
Vastuvõtmine täiskogus	10.7.2024
Täiskogu istungjärk nr	589
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	186/1/3

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (edaspidi „komitee“):

1.2. märgib, ([1]) et Euroopa hooldusstrateegia ei sisalda meetmeid, mis oleksid piisavad mitteametlike hooldajate olukorra toetamiseks, ning sedastab, et direktiivi (EL) 2019/1158 ([2]) kohaldatakse kooskõlas selle õigusliku alusega üksnes töösuhtes olevate isikute suhtes. Komitee kutsub komisjoni üles seadma mitteametlike hooldajate teema poliitilises tegevuskavas tähtsale kohale ning looma platvormi parimate tavade vahetamiseks, et toetada liikmesriike toimivate lahenduste rakendamisel mitteametlike hooldajate osas esinevate puuduste kõrvaldamiseks. Komitee kutsub liikmesriike üles rakendama nõukogu soovituses (mis käsitleb taskukohasele kvaliteetsele pikaajalisele hooldusele juurdepääsu) esitatud soovitusi, astudes asjakohaseid samme, et võtta vastu poliitikasuunad ja meetmed, mille eesmärk on toetada mitteametlike hooldajate olukorda;

1.3. märgib, et mitteametlike hooldajate elutingimusi mõjutavad sageli negatiivselt vaimne ja füüsiline ülekoormus, marginaliseerumine ja isoleeritus, ning nõuab, et liikmesriikide poliitikameetmed soodustaksid kvaliteetsete pikaajaliste kogukonnapõhiste hooldusteenuste laialdast osutamist;

1.4. märgib, et mitteametlik perepõhine hooldus tuleneb sageli valikute puudumisest, mis on omakorda tingitud asjakohaste teenuste ja toetuse puudumisest, ning kutsub üles tagama enesemääramise ja tegeliku valiku võimaluse asjakohaste poliitikastrateegiate, kaitsemeetmete, vahendite ja teenuste abil;

([1]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Puuetega inimesi ja eakaid hooldavad pereliikmed: pandeemia ajal plahvatuslikult kasvanud nähtus“ (ELT C 75, 28.2.2023, lk 75).

([2]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/1158, 20. juuni 2019, milles käsitletakse lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalu ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 2010/18/EL (ELT L 188, 12.7.2019, lk 79).

1.5. leiab, et mitteametlike hooldajate, eriti pikaajaliste hooldajate läbipõlemise ning vaimse ja füüsilise ülekoormuse oht on eriti suur, ning rõhutab sellest tulenevalt, et liikmesriigid peavad kiiresti kehtestama poliitikameetmed, mis tagaksid ajutise hoolduse teenuste ja muude lahenduste laialdase kättesaadavuse mitteametlike hooldajate toetamiseks ja kaitsmiseks (ennetav meditsiin ja ajutine hooldus);

1.6. juhib tähelepanu asjaolule, et ka mitteametliku perepõhise hoolduse valdkonnas valitseb märkimisväärne sooline ebavõrdsus, ning kutsub üles ([3]) leevendama seda ebavõrdsust, muu hulgas rakendades tõhusamalt ja laialdasemalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiivi (EL) 2019/1158 sätteid ja Euroopa hooldusstrateegiat;

1.7. rõhutab, et mitteametlik perepõhine hooldus põhjustab asjaomaste isikute ja nende perekondade materiaalset ja mittemateriaalset vaesumist, ning nõuab sellest tulenevalt, et liikmesriikide poliitikas võetaks meetmeid selle mõju piiramiseks ja vältimiseks, muu hulgas kaaludes asjakohaste rahaülekannete kehtestamist;

1.8. kutsub liikmesriike üles pöörama rohkem tähelepanu meetmete võtmisele, sealhulgas piirkondlikul ja kohalikul tasandil, et suurendada pikaajalist hooldust vajavate inimeste, nende perekondade, pikaajalise hoolduse töötajate ja mitteametlike hooldajate teadlikkust pikaajalise hoolduse teenustest ja toest ning soodustada ja lihtsustada seeläbi nende kasutamist, nagu on sätestatud soovituses 2022/C 476/01 ([4]);

1.9. peab väga oluliseks, et mitteametlikel hooldajatel oleks võimalik säilitada oma tavapärane töökoht ja töötasu, ning nõuab direktiivis 1158/2019 sätestatud paindliku töökorralduse vormide edasist tugevdamist ja laiendamist;

1.10. märgib, et sageli ei ole mitteametliku pereliikmest hooldaja hoolduskohustuste lõppemisel asjaomasel isikul võimalik saada uut töökohta või naasta oma varasemale töökohale, ning kutsub seetõttu üles kehtestama liikmesriikide tööhõivepoliitikas stiimuleid, tagatisi ja lahendusi tagamaks, et kõnealused kodanikud saaksid naasta tasustatud tööle ja kasutada ära oma kogemusi;

1.11. leiab, et normide ja reguleerimise mõju jälgimiseks on vaja kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid andmeid, mis kirjeldavad mitteametlike hooldajate tegelikke elutingimusi. Ta nõuab sellega seoses täiendavate teadusstrateegiate vastuvõtmist, eelkõige koostöös Eurofoundiga ja muu hulgas sidusrühmade osalusel;

1.12. nõuab, et omastehooldajad kaasataks rahvusvahelise hoolduspäeva tähistamisse, et neid tunnustataks Euroopa hooldussüsteemis.

2. **Üldised märkused**

2.1. Ühes varasemas arvamuses ([5]) kirjeldas komitee kõnealuse teema tausta ning esitas ka mitteametlikku hooldust käsitlevad järeldused ja analüüsid.

2.2. Sotsiaalkaitsekomitee ja Euroopa Komisjon (tööhõive, sotsiaalküsimuste ja sotsiaalse kaasatuse peadirektoraat) avaldasid aruande „2021 Long-Term Care Report – Trends, challenges and opportunities in an ageing society“ (Pikaajalise hoolduse suundumused, probleemid ja võimalused vananevas ühiskonnas 2021. aastal), mis annab sellest nähtusest täiendava üldpildi koos paljude elementidega, mis aitavad kirjeldada mitteametliku hoolduse mõju.

2.3. Konkreetselt tuuakse pikaajalise hoolduse aruandes välja negatiivne mõju nende inimeste isiklikule sissetulekule ja pensionile, kes osutavad mitteametlikku hooldust intensiivset hooldust vajavatele eakatele või puuetega pereliikmetele, ning sellest tulenev vaesumine.

([3]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Soolise võrdõiguslikkuse strateegia“ (ELT C 364, 28.10.2020, lk 77).
([4]) Nõukogu soovitus, 8. detsember 2022, mis käsitleb taskukohasele kvaliteetsele pikaajalisele hooldusele juurdepääsu (ELT C 476, 15.12.2022, lk 1).
([5]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Puuetega inimesi ja eakaid hooldavad pereliikmed: pandeemia ajal plahvatuslikult kasvanud nähtus“ (ELT C 75, 28.2.2023, lk 75).

2.4. Direktiiviga (EL) 2019/1158, milles käsitletakse lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalu, laiendati hooldajate õigusi, võimaldades neile puhkust või paindlikku töökorraldust hooldust vajavate pereliikmete hooldamiseks, nähti ette meetmed töö- ja eraelu kokkusobitamiseks ning edendati soolist võrdõiguslikkust töökohal, soodustades perekonnaga seotud kohustuste võrdsemat jaotumist meeste ja naiste vahel. Samuti kehtestati sellega täiendavad kaitsemeetmed lapsevanemate ja hooldajate diskrimineerimise vastu töökohal, keelates ebasoodsa kohtlemise perekonnaga seotud tingimuste või hooldusvajaduste alusel.

2.5. Ametlikult peaaegu kõigis ELi riikides üle võetud direktiivis 2019/1158 ei käsitleta selliste mitteametlike hooldajate olukorda, kes ei tööta või on tööst loobunud, et täita oma mitteametlikke hoolduskohustusi ja -ülesandeid.

2.6. Euroopa hooldusstrateegias ([6]) seatakse peamised eesmärgid, et parandada muu hulgas hooldusteenustele juurdepääsetavust, nende kvaliteeti ja kestlikkust, innovatsiooni ja sotsiaalset kaasatust. Strateegia eesmärkide saavutamiseks on kavandatud meetmed ja tegevused, mis võivad hõlmata parimate tavade edendamist, rahalist toetust abiprogrammidele, tehnoloogilist innovatsiooni hoolduses ja liikmesriikidevahelist koostööd.

2.7. Euroopa hooldusstrateegias kutsutakse liikmesriike üles „töötama välja toetusmeetmed mitteametlikele hooldajatele, nt nõustamine, psühholoogiline tugi, ajutine hooldus ja/või piisav rahaline toetus, mis ei takista tööturul osalemist, samuti poliitilise strateegia mitteametliku hoolduse ametlikuks muutmiseks“. Nõukogu 8. detsembri 2022. aasta soovituses ([7]) käsitletakse taskukohasele kvaliteetsele pikaajalisele hooldusele juurdepääsu. Soovitus puudutab kõiki pikaajalist hooldust vajavaid inimesi ning kõiki ametlikke ja mitteametlikke hooldajaid. Seda kohaldatakse kõigis vormides pakutava pikaajalise hoolduse suhtes.

2.8. Soovituses määratletakse „mitteametlik hooldus“ kui pikaajaline hooldus, mida pakub mitteametlik hooldaja, st hooldust vajava isiku sotsiaalsesse keskkonda kuuluv isik, sealhulgas partner, laps, vanem või mõni teine inimene, keda ei ole palgatud kutselise pikaajalise hoolduse töötajana.

2.9. *Soovituse 2022/C 476/01*

2.9.1. punktis 9 soovitatakse liikmesriikidel „kehtestada selge kord mitteametlike hooldajate kindlakstegemiseks ja toetamiseks nende hooldustegevuses, tehes järgmist:

a) hõlbustades nende koostööd pikaajalise hoolduse töötajatega;

b) toetades neid juurdepääsul vajalikule koolitusele, sealhulgas töötervishoiu ja tööohutuse alasele koolitusele, nõustamisele, tervishoiuteenustele, psühholoogilisele toele ja ajutisele hooldusele ning toetades neid töö- ja hoolduskohustuste vahelise tasakaalu leidmisel;

c) andes neile juurdepääsu sotsiaalkaitsele ja/või piisavat rahalist toetust, tagades samal ajal, et sellised toetusmeetmed ei pärsi nende tööturul osalemist“;

2.9.2. punkti 10 alapunktis g soovitatakse võtta „meetmeid, sealhulgas piirkondlikul ja kohalikul tasandil, et suurendada hooldust vajavate inimeste, nende perekondade, pikaajalise hoolduse töötajate ja mitteametlike hooldajate teadlikkust olemasolevatest pikaajalise hoolduse teenustest ja toest ning soodustada ja lihtsustada nende kasutamist“.

2.10. *Euroopa Parlamendi 5. juuli 2022. aasta resolutsiooni „Euroopa hooldusvaldkonna ühismeetmed“* ([8])

2.10.1. punktis 72 kutsutakse „komisjoni üles esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule Euroopa hooldajate programm ja selle osana Euroopa mitteametlike hooldajate programm, mis hõlmab ELi tasandi tegevuspaketti seoses mitteametliku hooldusega, ning valdkondades, kus pädevus lasub riigi tasandil, kutsub üles liikmesriike seda Euroopa strateegiat toetama ambitsioonika ja koordineeritud tegevuse ning riiklike kavade abil, et tuvastada, ära tunda ja teadvustada eri mitteametliku hoolduse liike, mida Euroopas osutatakse, ning tuvastada eri hooldajate rühmade, sh noorte hooldajate ja liikuvate hooldajate mitmesuguseid vajadusi deklareeritud tööhõive soodustamiseks ning kindlustuse ja sotsiaalkaitse kaetuse tagamiseks, olenemata nende erinevast asukohast ja haldusseisundist ning -staatusest“;

([6]) COM(2022) 440 final.

([7]) Nõukogu soovitus, 8. detsember 2022, mis käsitleb taskukohasele kvaliteetsele pikaajalisele hooldusele juurdepääsu (ELT C 476, 15.12.2022, lk 1), edaspidi „soovitus“.

([8]) Euroopa Parlamendi 5. juuli 2022. aasta resolutsioon Euroopa hooldusvaldkonna ühismeetmed (ELT C 47, 7.2.2023, lk 30).

2.10.2. punktis 73 kutsutakse „liikmesriike üles arvesse võtma mitteametliku hoolduse vormistamist ja eri rahalise toetuse võimalusi olenevalt liikmesriikide mitmesugustest vajadustest ja reaalsest olukorrast, seades eesmärgiks heade õigusstandardite, rahalise toetuse ja sotsiaalkaitse tagamise hooldajatele“.

3. **Arvamuse taust, sh asjaomane seadusandlik ettepanek**

3.1. Komisjoni teatises Euroopa hooldusstrateegia kohta rõhutatakse, ([9]) et hooldussektorisse investeerimine aitaks tagada, et mitteametlik hooldus on pigem valik kui vajadus. Lähedaste eest hoolitsemisel on suur ühiskondlik ja majanduslik väärtus. Samuti juhitakse tähelepanu sellele, et hoolduskohustustega inimestel peaks olema võimalik valida, millises ulatuses soovivad nad hooldus- ja tasustatud tööd kombineerida. Seepärast peaks neil olema juurdepääs teenustele, mis võimaldavad neil ühitada hoolduskohustusi tööeluga ning saada vastavalt oma eluvalikutele tuge ja abi (ennetamine, sõelumine).

3.2. Euroopa Parlamendi 5. juuli 2022. aasta resolutsiooni põhjenduses D märgitakse: „[...] 80 % kogu pikaajalisest hooldusest Euroopas osutavad mitteametlikud hooldajad, valdavalt naised, kellel puuduvad ausad töötingimused, kes on peamiselt tasustamata ja/või piisava sotsiaaltoetuseta, mistõttu hooldus on äärmiselt sooline probleem; [...] mitteametliku hoolduse pakkumine on seotud õiguste, näiteks haiguspuhkuse ja põhipuhkuse ning ema-, isa- ja vanemapuhkuse puudumisega, tööhõive vähendamisega, vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse määra suurenemisega, vaimse tervise halvenemisega ja sotsiaalse eraldatuse ning üksindustunde suurenemisega, mis kahjustavad nende füüsilist ja vaimset tervist, heaolu ja sotsiaalset kaasatust; [...] naiste panus tasustamata hooldustöösse lisab globaalsesse majandusse aastas 11 triljonit USA dollarit, mis moodustab globaalsest SKPst 9 %.“

3.3. Soovituse 2022/C 476/01 põhjenduses 11 tuletatakse meelde: „[M]itteametlike hooldajate osutatud pikaajalise hoolduse tundide hinnanguline väärtus [...] on ligikaudu 2,5 % liidu SKPst.“ Põhjenduses 12 teeb komisjon järgmise järelduse: „Peamiselt mitteametlikust hooldusest sõltumine ei ole jätkusuutlik ning oodata on ametliku hoolduse vajaduse ja avaliku sektori eelarvele avalduva surve kasvu.“

3.4. Soovituse 2022/C 476/01 põhjenduses 20 on sätestatud: „Pikaajalise hoolduse pakkumisel on olnud väga oluline mitteametlik hooldus, sest mitteametlikud hooldajad, peamiselt naised, võtavad suurema osa hoolduskoormusest traditsiooniliselt enda kanda, sageli seetõttu, et ametlik pikaajaline hooldus ei ole kättesaadav ega taskukohane.“

3.5. Teisest küljest otsustavad paljud inimesed isikliku eelistuse alusel pakkuda või saada mitteametlikku hooldust. Mitteametliku hoolduse pakkumine võib aga mõjuda halvasti hooldajate füüsilisele ja vaimsele tervisele ning vähendada nende heaolu ning märkimisväärselt takistada töölkäimist, eriti naiste puhul. See mõjutab vahetult nende praegust sissetulekut ja samuti nende sissetulekut vanemas eas pensioniõiguste vähema omandamise tõttu, mis võib olla veelgi märkimisväärsem hooldajate puhul, kellel on lisaks lapse ja vanema hooldamise kohustused.

3.6. Euroopa hooldusstrateegias rõhutatakse, et hoolduse pakkumisel on mitteametlikele hooldajatele tõsised tagajärjed, sealhulgas avaldub negatiivne mõju nende praegusele ja tulevasele sissetulekule ning vaimsele tervisele. Strateegias märgitakse: „Naised võtavad suurema osa hoolduskoormusest enda kanda ja see sunnib neid sageli kohandama oma töökorraldust hoolduskohustustega, sealhulgas tegema karjääripause, töötama osalise tööajaga või lahkuma tööturult täielikult ja enneaegselt. See on eriti keeruline üksikvanemate jaoks, kellest enamik on naised. Mõned peavad kandma topeltkoormust, hoolitsedes üheaegselt nii laste kui ka teiste ülalpeetavate pereliikmete eest. 2019. aasta pandeemiaeelsel ajal märkis umbes kolmandik (32,6 %) 25–49-aastastest mittetöötavatest naistest, et peamine põhjus, miks nad tööd ei otsi, on hoolduskohustused (võrreldуna 7,6 %-ga mitteaktiivsetest meestest).“

4. **Üldised märkused**

Euroopa hooldusstrateegias

4.1. on ette nähtud, et kõiki hoolduse mõõtmeid käsitlevate vastastikuse õppe programmide kaudu laiendatakse kõigi sidusrühmade võimalusi oma kogemusi jagada ja üksteiselt õppida;

4.2. kutsutakse liikmesriike üles looma tingimusi, mis võimaldaksid tervishoiuteenuste osutajatel, sealhulgas kodanikuühiskonna organisatsioonidel ja sotsiaalmajanduses osalejatel etendada aktiivset rolli kvaliteetsete hooldusteenuste kavandamisel ja osutamisel ning sektori töötingimuste parandamisel, ning toetama kohalike ja piirkondlike omavalitsuste jõupingutusi hooldusteenustesse investeerimisel;

([9]) Punktis 3.2.

4.3. nagu ka direktiivis 1158/2019, ei käsitleta sõnaselgelt selliste mitteametlike hooldajate staatust, kes ei tööta või on tööst loobunud, et viia ellu mitteametlikku hooldustegevust, ega esitata olukorda parandavaid meetmeid.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

4.4. täheldab, et Euroopa strateegia, selle rakendamise ja tegeliku olukorra vahel valitseb reaalne lõhe, mida tajuvad kodanikuühiskonna organisatsioonid, tervishoiutöötajad ja hooldatavad inimesed. Komitee märgib samuti, et direktiivi 1158/2019 kohaldamine on liikmesriigiti erinev;

4.5. peab kahetsusväärseks, et ei ole tagatud juurdepääs õigustele, eelkõige seoses rahaliste õigustega ja õigusega saada teavet olemasolevate programmide kohta, ning et toetusi saada on raske, sageli kaasneb sellega liigne ja keeruline bürokraatia ning teabe puudumine;

4.6. märgib, et tuleb tegeleda sotsiaalse esindatuse küsimusega, kui soovitakse edendada sobivate ja kestlike lahenduste elluviimist;

4.7. kordab vajadust süvendada teadmisi jätkuvate sihtotstarbeliste uuringute ja statistika koostamise abil. Sellega seoses võib olla kasulik teha koostööd Eurofoundiga või isegi korraldada nende tulevast uuringut koos nendega;

4.8. julgustab pidama sotsiaaldialoogi valdkonna ja ettevõtte tasandil, et leida lahendus töökorralduse osas, mis võimaldab mitteametlikel hooldajatel paremini ühildada oma hooldajarolli ja tööelu. Tööandja ülesanne ei ole muidugi rahastada hooldusabi, vaid hõlbustada seda töökorralduse kaudu;

4.9. soovib pöörata suuremat tähelepanu inimeste enesemääramisõigusele, kui nad otsustavad olla mitteametlikud hooldajad, ja samapalju ka hooldatava isiku õigusele valida ja aktsepteerida oma mitteametlikku hooldajat. Kindlasti on oluline tagada eeldused, mis võimaldavad pereliikmetel vabalt valida, kas nad soovivad jääda koju ja olla hooldajad;

4.10. on seisukohal, et hooldusstrateegia rakendamisega peaks kaasnema tugevate taskukohaste ja juurdepääsetavate sotsiaalse/institutsioonilise hoolduse süsteemide loomine. Seetõttu on vaja struktuurseid investeeringuid kvaliteetsetesse avalikesse teenustesse, et toetada hooldust vajavaid inimesi ja nende mitteametlikke pereliikmetest hooldajaid. Komitee märgib, et näiteks sotsiaalsete tööandjate, CEMRi ja EPSU ühisavalduses ELi majanduse juhtimise läbivaatamise kohta ([10]) väljendati muret Euroopa Liidu Nõukogu volituste pärast läbirääkimisteks ELi majanduse juhtimise eeskirjade läbivaatamise üle ning märgiti, et ELi majanduse juhtimise eeskirjad ei tohi takistada liikmesriikide võimalikke jõupingutusi investeerida sotsiaalteenustesse oma kodanike heaolu huvides ([11]). Komitee on nõudnud, et kaasseadusandjad analüüsiksid enne võla jätkusuutlikkuse analüüsi metoodikat käsitleva uue määruse vastuvõtmist kõnealust teemat veel põhjalikult, et vältida uuest kokkuhoiupoliitikast tulenevaid soovimatuid automaatseid tagajärgi, võttes eelkõige arvesse kavandatavate meetmete sotsiaalset mõju ([12]);

4.11. rõhutab asjaolu, et töötajatel, kes on samaaegselt mitteametlikud hooldajad, puudub sageli võimalus jätkata korrapärast ja pikaajalist tööd ning liikuda edasi karjääriredelil. See tekitab ebavõrdsust, mõjutab negatiivselt mitteametlikust abist sõltuvate leibkondade ostujõudu ning põhjustab materiaalset ja mittemateriaalset vaesumist. See on kokkuvõttes majanduslikust vaatepunktist kahjulik, sest sellega kaasneb

— kvalifitseeritud tööjõu kaotus (alatööhõive hooldussektoris);

([10]) https://www.ccre.org/img/uploads/piecesjointe/filename/EU_Economic_Governance_review_EPSU_CEMR_Social_Employers_Joint_Statement.pdf.

([11]) Sotsiaalsete tööandjate, CEMRi ja EPSU ühisavaldus ELi majandusjuhtimise läbivaatamise kohta.

([12]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemadel „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97“, „Ettepanek: nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kiirendamise ja selgitamise kohta“ ja „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2011/85/EL liikmesriikide eelarveraamistiku nõuete kohta“ (ELT C, C/2023/880, 8.12.2023).

— töölt (valiku või kohustuse tõttu) lahkuva töötaja koolitusse tehtud investeeringute kaotus;

— kahju, mis on seotud tasustatud töö osakaaluga piiratud tegutsemisvõimega isikute hoolduse ja abi valdkonnas;

4.12. leiab, et on vaja propageerida kõigi inimeste õigust saada ajutist hooldust. Viimase kahe aastakümne jooksul on ametlike hooldusteenuste pakkujad muutunud sotsiaalsüsteemide korralduses üha nähtavamaks ning nende toetamise vajadus peab nüüd olema poliitilises tegevuskavas esmatähtis. Pikem eeldatav eluiga, üleminek koduhooldusele ja kaasavamad toetusvormid on vaid mõned muutused, mis puudutavad Euroopa Liidus neid miljoneid inimesi, kes iga päev kedagi hooldavad. Tegemist on poliitilise ja tervishoiu küsimusega, mis peab suunama kõige haavatavamate inimeste hooldusstrateegiaid, tagades jätkusuutliku tasakaalu avaliku solidaarsuse ja vastastikuse perekondliku abi vahel;

4.13. on seisukohal, et Euroopa sotsiaalpoliitika raames on vaja inimesi igakülgselt toetada ning edendada ja soodustada liikmesriikide sotsiaalpoliitika reforme.

5. **Mitteametlikku perepõhist hooldust toetavate poliitikameetmete väljatöötamine**

5.1. Komitee kutsub liikmesriike üles rakendama nõukogu soovitust, mis käsitleb taskukohasele kvaliteetsele pikaajalisele hooldusele juurdepääsu, astudes asjakohaseid samme, et võtta vastu poliitikasuunad ja meetmed, mille eesmärk on toetada mitteametlike hooldajate olukorda. Komitee võtab (eeskätt 2024. aasta märtsis peetud arutelu arvestades) teadmiseks Euroopa omastehooldajate ühenduste üleskutse laiendada Euroopa hooldusstrateegia reguleerimisala, selleks et teha järgmist:

5.1.1. suurendada ametlikku toetust, tagades ja laiendades mitteametlike hooldajate vajadustele vastavate teenuste valikut Euroopa hooldusgarantii ettepaneku ([13]) kaudu ning tugevdades kehtivate sätete rakendamist;

5.1.2. rakendada nimetatud garantiid, mis võimaldaks püsivat juurdepääsu hooldusteenustele ja aitaks vähendada erinevusi Euroopas või liikmesriigis seoses kõnealuste teenuste kättesaadavuse ja taskukohasusega;

5.1.3. parandada hooldusteenuste kättesaadavust ja juurdepääsetavust, hõlbustades kolmandate riikide teenustepakkujate ja töötajate turuletulekut ja liikumist. Komitee soovitab keskenduda kõigile Euroopa tervishoiutöötajatele, olenemata nende rände- ja elukohastaatusest;

5.1.4. konsolideerida laia valikut kvaliteetseid pikaajalise hoolduse teenuseid ametlike ja mitteametlike hooldajate koolitamise ja täiendusõppe kaudu;

5.1.5. tagada – ka selleks, et võidelda läbipõlemise, vaimse ja füüsilise ülekoormuse ja väärkohtlemise vastu – ajutise hoolduse ja vastuvõtuteenused ning terviseprobleemide ennetamise ja terviseseire teenused, sealhulgas mitteametlikud teenused, eelkõige pikaajalise hoolduse olukordades;

5.1.6. tagada ulatuslikud kiirreageerimisteenused, mida kasutatakse hoolduse või tervishoiuga seotud hädaolukordades;

5.1.7. tagada isikute enesemääramisõigus, kui nad otsustavad hakata mitteametlikuks hooldajaks, kõrvaldades otsuste sisulised põhjused;

5.1.8. vältida vaesumise ning materiaalse ja mittemateriaalse puuduse ohtu ka konkreetsete rahaülekannete ja finantstoetuste abil, eriti pikaajalise hoolduse olukorras ja regulaarsest palgatööst loobumise või selle kaotamise korral;

([13]) ELT C 140, 21.4.2023, lk 39 ja ELT C 486, 21.12.2022, lk 37.

5.1.9. sekkuda, et säilitada ja kompenseerida perekonna ja üksikisiku sissetulekute taset võrreldes teiste sotsiaalkindlustus- ja hoolekandesüsteemidega;

5.1.10. pakkuda meetmeid ja toetust, et võimaldada mitteametlikel hooldajatel naasta tasustatud tööle, juhul kui nad on oma tööst loobunud, et keskenduda hooldusele; teha tööd karjäärivõimaluste taastamiseks, ametialaseks taasintegreerimiseks ja sidemete säilitamiseks töömaailmaga;

5.1.11. võidelda, ka direktiivi 1158/2019 rakendamise tugevdamise ja laiendamise teel, soolise ebavõrdsuse vastu nende mitteametlike hooldajate seas, kes töötavad;

5.1.12. edendada koduhooldus- ja kodutervishoiuteenuseid, et vältida eraldatuse ja isoleerituse ohtu, kuid samas võimaldada ka jälgida läbipõlemise või väärkohtlemise ohuga seotud olukordi;

5.1.13. jälgida mitteametliku hoolduse nähtust Euroopa tasandil ja hinnata hooldusstrateegia uuringu- ja järelevalvemehhanismide raames kehtestatud meetmete tulemusi;

5.1.14. edendada taskukohase hinnaga kaughooldus-, side- ja koduabitehnoloogiate levitamist, loobumata personaalsest abist;

5.1.15. kaasata omastehooldajad rahvusvahelise hoolduspäeva tähistamisse, et neid tunnustataks Euroopa hooldussüsteemis.

Brüssel, 10. juuli 2024

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Oliver RÖPKE